

Fra: Haugland, Kjersti <Kjersti.Haugland@dnbcarnegie.no>

Sendt: 15.11.2025 08:52:34

Til: Postmottak Finansdepartementet <post@fin.dep.no>

Emne: Saksnummer 25/1782

Til Finansdepartementet,

Viser til invitasjonen til å gi innspill til evaluering av bestemmelsen om pengepolitikken.

Vedlagt er en kronikk i DN om temaet, som oppsummerer mitt syn.

Merk at jeg er klar over at også sentralbankloven (som ikke skal opp til evaluering) også inneholder formuleringen om høy sysselsetting, men ønsker likevel å løfte fram problematikken jeg mener er knyttet til nettopp dette.

Både når det gjelder faren for at vi ender opp med systematisk for høy inflasjon, men også med tanke på at rentesetterne som har fått delegert oppgaven får i overkant mye diskresjonær makt med så stort rom for avveiiinger innenfor mandatet (det kan bli en demokratisk utfordring, ikke minst når vi har såpass lite innsyn i den indre diskusjonen som foregår i komiteen omkring disse avveiiingene).

Best hilsen Kjersti Haugland
Sjeføkonom i DNB Carnegie

Inflasjonsmål i skyggen av gode intensjoner

President Trumps kampanje for å ta politisk kontroll over komiteen som setter den amerikanske styringsrenten er dramatisk å være vitne til. Trump vil at Federal Reserve skal senke renten med tre prosentpoeng, for å sikre fart i økonomien og få kjærkommen medvind inn mot mellomvalget neste år.

I Norge har vi ikke vært i nærheten av en slik type angrep mot sentralbanken. Men, sentralbanksjef Ida Wolden Bache og de fire andre medlemmene i den pengepolitiske komitéen har unektelig hatt en upopulær oppgave med å heve rentenivået betydelig de siste årene, i møte med sterke og seige inflasjonskrefter.

Særlig upopulær har rentesetterne blitt i ledelsen i LO, som har bedt politikere gripe inn i det som karakteriseres som en «feiltolkning» av mandatet, med for høy vekt på inflasjonsbekjempelse relativt til hensynet om å holde sysselsettingen høy. I sommer vekket en nestleder i LO oppsikt ved å hevde at mangelen på rentekutt skyldes partipolitiske hensyn hos sentralbanken. Selv om uttalelsen ble beklaget av vedkommende i etterkant, er den et symptom på den norske debatten ikke er forskånet fra snev av «amerikanske tilstander».

Jeg er helt uenig i LOs kritikk, men la det være klinkende klart: Det er fullt ut legitimt å ha en debatt både om hvordan sentralbankens mandat skal se ut, og hvordan ulike hensyn bør vektes mot hverandre. Mandatet er en politisk beslutning, tatt av våre folkevalgte.

Det er oppgaven med å *utøve* mandatet som politikere i Norge – og andre vestlige demokratier – har delegert til sentralbanken. Det er Norges Banks oppgave å sette renten, og politikerne holder seg klokelig unna påvirkningskampanjer. Det er fordi måloppnåelse kun er oppnåelig om beslutningstakerne ikke – bevisst eller ubevisst – er drevet av kortsiktige, opportunistiske hensyn, som ønsker om en valgseier. Det må være full tiltro til at beslutningene til enhver tid tas med ett mål i sikte: Å oppnå langsiktig stabilitet i økonomi og pengeverdi.

Det er mye makt i rentesetting. Derfor er det viktig at sentralbankens oppdrag har en solid demokratisk forankring. I sin årstale i vinter oppfordret sentralbanksjefen selv til mer regelmessige evalueringer av mandatet.

Oppfordringen ble raskt tatt til følge. Finansdepartementet er i startgropa med første evaluering, som skal slutføres høsten 2026. Det varsles at slike evalueringer framover vil gjennomføres hvert åttende år.

Mitt innspill til evalueringen er at fornyelsen av mandatet i 2018 ikke var en innertier. Målet for pengepolitikken lå heldigvis fast: En stabil pengeverdi, gjennom lav og stabil inflasjon.

Inflasjonsstyringen skulle fortsatt være framoverskuende og fleksibel, slik at den motvirker finansielle ubalanser. Mer problematisk var en ny formulering om at inflasjonsstyringen ikke bare skulle bidra til *stabil*, men også *høy* produksjon og sysselsetting.

Hensikten er god. Men når mandatet oppfordrer til å holde temperaturen i økonomien høy så lenge inflasjonsmålet er noenlunde innen rekkevidde, øker risikoen for en systematisk skjevhet mot høyere inflasjon. At lave renter over tid skulle gi langsiktige økonomiske gevinster, er høyst tvilsomt. I så fall kan man like gjerne stille spørsmål ved hele poenget med en uavhengig sentralbank – hvorfor ikke bare holde renten lav, tilsynelatende til alles beste? Erfaringen viser at sentralbanken gjerne får applaus når den holder renten lavere enn inflasjonsmålet isolert sett tilsier, for å løfte sysselsettingen. Det motsatte – å stramme inn for å få inflasjonen ned – møtes derimot oftere med hard kritikk.

Med bare ett instrument – renten – til rådighet gir de ambisiøse, og tider motstridende hensynene, rentesetterne et svært vidt tolkningsrom i utøvelsen av pengepolitikken. Det blir vanskeligere å slå fast hvorvidt sentralbanken lykkes med måloppnåelsen. Slik kan de uavhengige fagekspertene sies å ha blitt enda mektigere enn før. Og det blir lettere grobunn for spekulasjoner om politiske motiver har spilt en rolle i beslutningsprosessen.

Med et enklere mandat, med fokus på lav og stabil inflasjon på sikt, som har rom for å unngå for store svingninger i sysselsettingen på veien, ville uklarheten om avveininger og beslutninger blitt mindre.

[«Ikke rør inflasjonsmålet!»](#) skrev jeg i DN sommeren 2017, da Finansdepartementet syslet med planer om å senke inflasjonsmålet med et halvt prosentpoeng, til 2 prosent. Min protest ble ikke tatt til følge. Det blir neppe min oppfordring om å droppe målet om høy sysselsetting heller. Men jeg håper i det minste at sentralbanken ikke ender opp med enda flere mål å forfølge med sitt allerede overbelastede rentevåpen.